

Diskusný príspevok k problému potreby pedagogickej kvalifikácie vysokoškolských učiteľov

Jesenák Karol · Humanitné vedy

22.10.2014

Komunitu vysokoškolských pedagógov tvorí z hľadiska ich pedagogických schopností veľmi heterogénna skupina ľudí. Táto zahŕňa aj nie nevýznamnú časť takých učiteľov, ktorých pedagogická činnosť by sa dala označiť ako nekvalifikovaná dokonca aj po ich dlhoročnom „pedagogickom“ pôsobení na vysokej škole. Možno pripustiť, že jeden z dôvodov tohto stavu je absencia pedagogického vzdelania u väčšiny vysokoškolských učiteľov.

Je však zásadnou otázkou, či povinná pedagogická kvalifikácia by priniesla želaný a jasne dokumentovateľný efekt. Pochybnosti o tom sú zrejme hlavným dôvodom toho, že pedagogické kurzy pre vysokoškolských učiteľov sa na našich vysokých školách nerozšírili v masovom meradle. Napriek tomu, iniciatívy zamerané na zlepšovanie pedagogických schopností vysokoškolských učiteľov nemožno považovať za úplne neopodstatnené. Diskusnou otázkou však je to, akým obsahom by takéto vzdelávanie malo byť naplnené.

Všeobecnému problému potreby pedagogického vzdelania pre vysokoškolských učiteľov na Slovensku sa venuje práca s názvom „*Majú mať učitelia vysokých škôl aj pedagogickú kvalifikáciu?*“ [1]. Hlavným posolstvom citovanej práce je vyjadrenie dôvodov akútnosti potreby pedagogickej kvalifikácie pre učiteľov vysokých škôl. Zároveň táto práca obsahuje aj rozsiahlu časť objasňujúcu význam tzv. učiteľských kompetencií a taktiež záver, ktorý mal byť podľa jej autora súhrnom výsledkov výskumov zameraných na kvalitu práce vysokoškolských učiteľov.

Na rozdiel od vyššie spomenutej práce, si tento príspevok nekladie za cieľ argumentovať v prospech povinných pedagogických školení pre učiteľov vysokých škôl. Zároveň však jeho cieľom nie je ani oponovať tomuto názoru a to aj napriek skutočnosti, že percentuálny podiel dobrých vysokoškolských učiteľov - bez akéhokoľvek pedagogického vzdelania - je dosť vysoký na to, aby sme považovali takéto školenia za jedinú a nevyhnutnú cestu zlepšovania vysokoškolského vzdelávania. Jediným cieľom tohto príspevku je vyjadrenie názoru na samotný obsah práce.

Hlavnú časť citovaného článku, ktorá sa venuje tzv. učiteľským kompetenciám, možno vcelku hodnotiť ako málo zrozumiteľnú, a pre väčšinu vysokoškolských učiteľov aj ako

nepoužiteľnú. Konkrétne dôvody pre toto tvrdenie sú uvedené práci [2]. Možno doplniť, že celá stať venovaná pedagogickej spôsobilosti učiteľov vysokých škôl (str. 5), je po obsahovej aj štylistickej stránke zmätočná. Po nejednoznačne formulovanej vete „*Nazdávame sa, že pedagogická spôsobilosť učiteľov vysokých škôl by sa mala získavať, udržiavať a zdokonaľovať najmenej v týchto troch oblastiach, mala by vytvárať tento systém:*“, z ktorej nie je jasné, či sa jedná o „*oblasti*“ alebo „*systém*“, nasledujú tri rozsiahle odstavce, z ktorých ani jeden nič nehovorí o nejakej oblasti alebo systéme. Hlavným nedostatkom je teda zlá formulácia týchto častí vo vzťahu k úvodnej vete.

Za najväčšiu pozornosť stojí záverečná časť citovanej práce. V nej autor uvádza (podľa jeho vyjadrenia) výsledky výskumov zameraných na kvalitu práce vysokoškolského učiteľa. Pozrime sa teda na výsledky tohto „výskumu“. Sú rozčlenené do týchto častí:

1. Sedem zlatých pravidiel pre vysokoškolských učiteľov
2. Čo by mal dobrý učiteľ vedieť a byť schopný realizovať
3. Charakteristika dobrého učiteľa
4. Charakteristika zlého učiteľa
5. Charakteristika dobrého učiteľa vysokej školy USA

Takže napríklad výsledkom „výskumu“ je, že dobrý učiteľ má byť čestný a spravodlivý, mal by byť trpezlivý a priateľský, a zároveň by mal mať vysoké nároky; naopak zlý učiteľ robí protekcie, je veľmi prísny, je nečestný atď. Výsledkom „výskumu“ by taktiež malo byť, že vysokoškolský učiteľ má používať optimálne metódy výučby, optimálne metódy hodnotenia a sám sa má permanentne vzdelávať. Mohli by sme sa ironicky spýtať: „*Kolko kvalifikovaných ľudí pracovalo na týchto výskumoch, a zároveň, kolko tento skvelý výskum stál?*“. Aj keby sme prehliadli úplne zlú formuláciu záveru, teda najvýznamnejšej časti článku, je dosť ťažké pochopiť, že na základe neho by mali byť vysokoškolskí pedagógovia poučení o tom, že dobrý učiteľ je ten, ktorý používa optimálne metódy výučby. Problém totiž nie je v tom, že by niekto tomuto názoru oponoval, ale v tom, čo sú to optimálne metódy v konkrétnej vzdelávacej oblasti.

Mohli by sme pokračovať ďalej. Dá sa napríklad predpokladať, že by niekto považoval nespravodlivého a nečestného človeka za dobrého učiteľa, alebo bol by ním napr. rasista, sexista a pod.? (V 4. časti vyššie uvedeného zoznamu.) To, že niektorí učitelia nimi naozaj môžu byť, nie je predsa spôsobené neznalosťou prác uvedených na konci komentovanej publikácie. V súvislosti s týmito banalitami (bez ohľadu na to, že boli prevzaté zo zahraničných zdrojov), by sa dalo spýtať, ako by asi vyzerali tak obľúbené kontrolné testy v rámci potenciálnych pedagogických kurzov. Učitelia na vysokých školách by zrejme mali zaškrtnúť správnu možnosť z dvoch alternatív. Prvá by bola: „*Dobrý učiteľ je ten, ktorý vytvára priaznivú atmosféru*“, druhá: „*Dobrý učiteľ je ten, ktorý vytvára nepriaznivú atmosféru*“. Alebo by sme k týmto dvom možnostiam mali pridať ešte aj ďalšie podobné?

Záver

Napriek tomu, že komentovaná práca bola prvýkrát zverejnená pred šiestimi rokmi, jej aktuálnosť vyplýva z toho, že v elektronickej forme je stále k dispozícii k verejnému použitiu, a zároveň slúži aj ako študijný materiál pre zvyšovanie kvality

vysokoškolského vzdelávania na niektorých vysokých školách s technickým zameraním. Tento príspevok však nie je vyjadrením vyhraneného názoru na problém pedagogickej kvalifikácie vysokoškolských pedagógov. Vo všeobecnosti možno pripustiť, že dobrovoľné pedagogické kurzy by mohli priniesť nejaký pozitívny efekt. Ich význam však bude závisieť na kvalite ich obsahu. Ak ten však bude naplnený zbytočnými a nejasnými formuláciami, najlepším riešením bude ich ignorovanie.

Použité zdroje

1. Turek I.: Majú mať učitelia vysokých škôl aj pedagogickú kvalifikáciu?“ Media 4u Magazine 4/2008, s. 3 - 9.(<http://www.media4u.cz/mm042008.pdf>). Text je zároveň zverejnený na stránke Katedry inžinierskej pedagogiky Technickej Univerzity v Košiciach (<http://web.tuke.sk/kip/download/vuc61.pdf>) (12. 8. 2014).
2. Jesenák K.: Posterus 2014, <http://www.posterus.sk/?p=17465>

Katedra anorganickej chémie, Prírodovedecká fakulta, Univerzity Komenského, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava
